

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 ձր.

Վեցամսեայ 6 ձր.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Երկու քիւր մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 ձր.

Վեցամսեայ . . . 7 ձր.

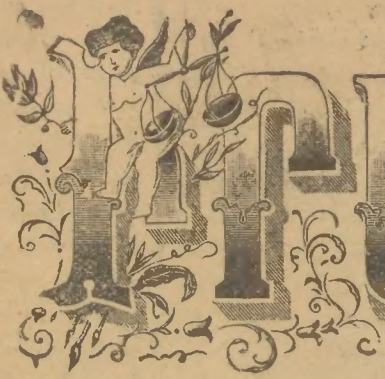
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 ծրար

Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Ո Ւ Կ

Փակագուման ստոր
20 սանթիմ

Լ Ր Ա Ք Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՆ ԿԳՈՒԻ ՈՒՅԵՆ ԶՈՐԵՐՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱՐ

ՀԱՍՑԷ

Rédaction : journal

„Iraouunk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„ІРАВУНИ“

ВАРНА

Գրողքիւնք եւս չեն տրուիր

ՆԱԽՍԻՆԱՍՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԸ ԿԱՅ

Կիսավայրենի իսլամ ցեղերու Արեւելքի մէջ ստեղծած ալ՝ տեւրուն անկարեկիր գտնուող քաղաքակիրթ ազգերը ու պետութիւնները վերջերս իրենց երկիրներուն մէջ յաջորդաբար պատահած բնական ազէտներու մորմօքեալ հանդիսատեսները կը լլան :

Դեռ քիչ տարիներ առաջ հայկական շարժերուն անտարբեր հանդիսատես և մասամբ մեղսակից համարուող Հանթընթի Ֆուտնսան Բաղար ար Շառլթէի սոսկալի ու բազմադէտ հրդեհին արկածաւորը եղաւ :

Քանի մը տարի յետոյ իր առաջին մեղքերը չապաշխարհած, հայ ազգի դէմ նորագոյն զրկանքներու յանդգնող, հայ եկեղեցիները կողոպտող Ռուսիան քիչ յետոյ պատերազմական աղէտին նոխաղը հանդիսացաւ Մանչուրիոյ մէջ, հարիւր հազարներ զոհ տալով, միլիոններ տուժելով :

Վերջին անգամ Հայաստանի և Կովկասի հայ արիւնով ողորուելուն անտարբեր հանդիսատեսներ մնացող քաղաքակիրթ պետութիւններն ալ ահա իրար յաջորդող նորագոյն աղէտներու արկածաւորները կը լլան. աղէտներ, որոնք ոչ թուրքէն, ոչ թաթարէն, ոչ ռուս խաղախէն, և ոչ անսիրտ քիւանագիտութիւնէն կը ծնին, այլ մայր Բնութեան ծոցէն կը պոռթկան, մահ ու աւեր կը սըփռեն, ոչ թնդանթներէ և ոչ ալ բանականութէ կը վախճան :

Ֆուտնսայի հիւսիսակողմը Գուռիէի հանքերուն մէջ պատահած ստորերկրեայ հրդեհին՝ որուն զոհ գնացին հազարաւոր գործաւորներ և միլիոնաւոր հարստութիւններ, կը յաջորդէ Խալիլիոյ մէջ Վէսուվ հրաբուխին կատաղումը, որով հարիւրաւոր գիւղեր կաւերուին ու քաղաքներ կը ծածկուին լաւաններու և մոխիրներու տակ : Բիւրաւոր ժողովուրդ մերկ ու նոթի խեղճութեան կը փախչի հեռաւոր տեղեր

ապաստան փնտռելու, իբր թէ քիւրտ ու թաթար աւաղակներ, կամ թուրք և ռուս զինուորներ զիրենք հետապնդէին : Թաթաւորը ու թազուհին իրենց նախարարներով ու զօրավարներով մարդասիրաբար կը փութան աղէտին վայրը : Բայց սիգապանծ Վէսուվը գողցես հեզնելով անոնց պաճուճաւոր անկարողութիւնը, նոր կատաղութեամբ մը կաւելցնէ իր պոռթկումները, քար ու կրակ տեղացնել սպառնալով զինք դիտել ուղղով թափալիր գլուխներուն, անոնց հասկըցնելու համար թէ իրենց կարողութեան սահմանին մէջ գտնուող մարդկային աղէտները մեղմացնել չուզելնուն պատճառաւ՝ նախախնամութիւնը կը պատժէ իրենց երկիրը բնական աղէտներով, որոնց դէմ իրենք ոչինչ կարող չեն ընել :

Դեռ Վէսուվի հրաբուխը չը հանդարտած, ահա վրայ կը հասնի Հայոց թախանձանքին «ոչ կարեմք» պատասխանող Մ. Ռուզվէլթի երկրին մէջ՝ սոսկալի երկրաշարժ մը հրդեհով խառն և Սան Ֆրանչիսքոյի նման ծաղկեալ ու հոյակապ քաղաք մը աւերակներու ու մոխրի կը վերածուի, հազարաւոր մարդկային էակներ իր ծոցին մէջ թաղելով և հարիւր հազարաւորներ սարսափահար և անպատուար ձգելով :

Այս իրար յաջորդող ահաբեկի ու բնական աղէտներու բիւրաւոր զոհերուն համար սրտագինօքն ցաւակցելով հանգերձ, ներքին թելադրանք մը կը զգամ մտածելու թէ արդեօք անոնց մէջ նախախնամութեան մաշտը կայ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՄԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հակառակ այն տարածայնութեանց թէ կառավարութիւնը ազատական ընտրելիներու դէմ խիստ միջոցներ ձեռք կառնէ, որպէսզի իր կուսակիցներուն ընտրութիւնը ապահովէ, ցարդ կատար-

ուած ընտրութիւններուն արդիւնքը սպասուածէն շատ աւելի աննպաստ է յետադիմականներուն և Վիթէի կուսակիցներուն : Կըսուի թէ ցարդ չէ եղած կառավարութիւն մը որ այս աստիճան ընտրական պարտութիւն մը կրէ :

Այնչաւ չարիւս ընտրութեանց արդիւնքը այսպէս ցոյց կը տրուէր : 167 երեսփոխաններէն 26ը կառավարական, 78 սահմանադրական-առակաւարական, 20 ընկերավարական, 14 հոկտեմբերեան, 3 պահպանողական և 25 անկախ : Այս 167 երեսփոխաններէն 84ը զիւղաքները կը ներկայացնեն, Նորաբոյն լուրեր կը հաւաստեն թէ հետզհետէ կատարուելու վրայ եղող ընտրութիւնները, գրեթէ առանց բացառութեան սահմանադրական-առակաւարականներուն նպատաւը արդիւնք կուտան, այնպէս որ հաւանականաբար Տուժային երեք չորրորդ մասը այդ կուսակցութիւնէն պիտի բաղկանայ :

Ընտրական պայքարին մասնակցող կուսակցութեանց մէջ, բացի կարգ մը ընկերավարականի երէ, ամենէ աւելի ազատամիտը սահմանադրական-առակաւարական կուսակցութիւնն է : Թէեւ սա միւս ծայրայեղ կուսակցութեանց նման յեղափոխական միջոցներով կամ զէնքի ուժով գործելու գրութեան հակառակ է, բայց իր ձգտումներով ու նպատակներով քիչ կը տարբերի ծայրայեղներէ : Սահմանադրական-առակաւարականները գործն հաստատել ամենալայն սահմաններով ժողովրդական տիրապետութիւն, ձայներու հաւասարութիւն, որոնց պէտք է յաջորդէ դասակարգային խտրութեանց բարձրմը, ոչ թէ յանկարծական, այլ բարեշրջական աստիճաններով, վերջապէս կը ճանչնան այլ և այլ հեղեղեալ պահանջներուն օրինաւորութիւնը իրենց ուրոյն տոհմային գոյութիւնը պահպանելու համար, օրինակ լեզու, կրօնք, կրթութիւն և այլն :

Ռուս սահմ. առակաւարական կուսակցութիւնը այս լայն մտքերը ու ծրագրերը ունեցած ըլլալով, բնական էր որ հրեայ, բուլղարացի, հայ, վրացի և այլն հպատակ ցեղերէն զատ, ռուս ժողովրդեան լուրջ և ազատամիտ մասը իր հետ ունենար : Այսօրուան իր յաջողութիւնը այդ հանգամանքներուն կը պարտի և միջոցներ խնդակցութիւնը և շնորհաւորութիւնը կը յայտնենք այդ համակրելի կուսակցութեան, ի զիմաց պուլկարահայութեան ստուարագոյն մասին, և կը յուսանք թէ այդ կուսակցութեան շնորհիւ մօտ ապագայի մէջ պիտի ապահովուի մեր կովկասայեցի եղբայրներուն կեանքը, ինչքը և զար-

գացումը ընդդէմ արդի ռուս զիւսանարութեան էնթրիքներուն :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Գերմանացիք որչափ որ Ալճէզիրա-սի մէջ բան մը կորսնցուցած չըլլալու երեւոյթը կուտան արտաքուստ իրենք իրենց, բայց ի ներքուստ կատաղութիւնն չեն կրնար զսպել և զերման թերթերը խոլաբար կը յարձակին Խալաղոց վրայ, ասոնց Ալճէզիրասի մէջ յայտնապէս փրանսայի կողմը բռնելէն սրտմտած :

Նախարարապետ Իշխան Պիւրով անցեալ օր Ռալթըրթակի մէջ Մարօքի խնդրոյն վրայ խօսելով, անգամ մըն ալ բացատրեց գերմանական ղեկը և յայտարարեց թէ Գերմանիան ընաւ նպատակ ունեցած չէ Մարօքի համար պատերազմ ընելու : Բայց աւելցուց, կայսերական կառավարութեան ուզածն է «ցոյց տալ թէ գերմանական կայսրութիւնը չը ձգեր զինք արհամարհելի քանակ մը նկատել և ապահով ըլլալ թէ Մարօք բաց պիտի ձգուի և րոպական վաճառականութեան ազատ մրցումին առջեւ » : Եւ այս հիման վրայ Ալճէզիրասի համաժողովը անյաջող չանցաւ :

Նախարարապետին այս գոռոզ յայտարարութիւնը Գերման երեսփոխաններէն իւրի պէս չը կլլուեցաւ սակայն. անոր ճառին յաջորդող կարճ փնտրանքներուն ընթացքին, երբ Մ. Պէպէլ նշանաւոր ընկերավարական երեսփոխանը կը խօսէր, նախարարապետին վրայ մարելիք եկաւ, և ստիպուեցաւ անկողին իյնալ ամբիջապէս հիւանդացած վիճակի մէջ :

Այսօր իրականութեան մէջ խնդրը այն կէտին եկաւ հասած է որ ոչ ոք որոշ չը գիտեր թէ Երբեակ Զինակցութիւնը այժմ գոյութիւն ունի թէ ոչ : Գերմանները Խալիլան իրենց իրական զինակիցը նկատելու համար գոհացուցիչ բացատրութիւն կուզեն պաշտօնական Խալիլան. անոնց բոլորին ուշադրութիւնը այժմ գարծած է Խալիլոյ նախարարապետին արտասանելիք ճառին ի պատասխան երեսփոխանի մը հարցապնդման :

ԿՈՎԿԱՍՏԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տիդիսի Ընդհ. Նահանգապետին կարգադրութեամբ Գաբաւը 3000 ռուպլի տուգանքի ենթարկուած է, իր տան մէջ երկու ռումբ գտնուած ըլլալով կառավարութեան

չիմացնելուն պատճառաւ :

—Գանձակէ կը գրեն թէ նորանոր զօրքեր հասած են, այնպէս որ այժմ քաղաքը կը նմանի պատերազմական փոքրիկ բանակի : Հաւանական է որ այս զօրքերը ի մօտոյ հրահանգ ստանան խիստ միջոցներով պատժելու այն թուրք գիւղերը ևս որոնք անցեալ տարի յարձակումներ գործած էին հայ գիւղերու վրայ և կողոպտած :

—Պագուի մէջ ոստիկանութիւնը գաղտնի տպարան մը գտնելով գրաւերէ մեքենան, տառերը ու գործիքները եւ ձերբակալեր է 2 գրաշար : Հետեւեալ առաւօտուն քանի մը զինուած մարդիկ տպարան մը կը մտնեն և սպառնալիքով կառնեն տպագրական մեքենան ու իրենց հետ բերած սայլին վրայ դնելով կը տանին :

—Գալիկաթ թերթը կիմանայ թէ Ղալախ գաւառի Շընըխ Այրուս, Բէյկալ-Ղալախ, Ջիր, քիւնլի և այլն թիւրք գիւղերու և Բաշքեանդի վիճակի հայ գիւղացիներու միջև համաձայնութիւն գոյանալով, վերջացուցած են իրենց նւթական պահանջներու խնդիրները :

—Պագուէ Պաթում քարիւղի փոխադրութեան համար անց չինելու գործը մինչև Ապրիլ 15 ը պիտի վերջանայ, նախարարական կարգադրութեամբ և այդ օրէն քարիւղը կամ նաւթը Պագուէն Պաթում պիտի փոխադրուի անընդհատ այդ անցքի միջոցաւ :

—Արշալոյս ի Ապրիլ 2, թիւին մէջ կը կարդանք :

Մարտի 30-ին Բագւայ պոստային գնացքով փոխարքայի առաջարկութեամբ Թիֆլիսից Շուշի ճանապարհ ընկան հայ-թրքական համագումարի նախագահ՝ Վէյդէնբաումը, անդամներ՝ Սամսոն Յարութիւնեան և Ասելդերբէկ Կազանապիլովը : Շուշուց սրանք անցնելու են Վարանդա գաւառամասի աւերած գիւղերը դիտելու եւ մասնաւորապէս վերջերս այնտեղ

կատարած եղելութիւնները, որոնց մասին հետագայի էր Աշոտ եպիսկոպոսը : Այդ յանձնաժողովը տեղն ու տեղը պէտք է որոշի, թէ՛ ո՞ւր վրայ է ընկնում այդ սոսկալի դէպքերի պատասխանատուութիւնը : Փոխարքայի առաջարկութեամբ անցքերի տեղը գնաց եւ գնւեալ հանգամանքները : Այդ քննութեան ամբողջութեամբ հետեւում են իրանց պաշտօններից Ֆրէյլի-խը, Երմոլայեւը եւ Հալիւնը : Յանցաւորները կենթարկուին դատի :

—Ուրախալի է՝ դիտել թէ կալկասի այլևայլ գաւառներու ընկերավարական և այլ ծայրայեղ կուսակցութիւնները, ինչպէս մեր Հնչակեանները սկսած են մասնակցիլ պետական ծուլայի ընտրութեանց : Բայց Հ. Յ. Դաշնակցութեան կովկասի շրջանակային ժողովը որոշեց է ընտրութեան չը մասնակցիլ :

ԿՈՎ ԿԱՍՍԱՆԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Յառաջ»ը իւր «Թող փաստերը խօսեն» խորագիրը կրող յօդուածում, բոլոր ոյժն ի մի հաւաքած, աշխատում է հերքել տեղիս սօցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան «Սխիլի» եւ «Էլվա» օրգանների իր գէժ արած յայտարարումները, թէ «Դաշնակցութիւնը յեղափոխական կուսակցութիւն չէ (Ռուսիայում)» : Ինչ վերաբերում է վերեւ իշխած երկու լրագրի «Դաշնակցութեան» մասին արած յայտարարումներին «Յառաջ» ի տուած պատասխանին, — դա մեզ այնքան չի հետաքրքրում : Այդ պատասխանի մէջ մեր ուշադրութիւնը գրաւողն այն տողերն են, որոնց մէջ հայ լրագիրն աշխատում է «Դաշնակցութիւն»ը զուրա բերել հայ ազգի միակ պահպան հրիշտակը, նրա միակ յոյսը ու ապակէնը : Յիշուի, այդ տողերը շատ ուշագրաւ են : Եթէ այդպէս լինէր իրօք, այդ հօ մեր ազգի թշնամիներին ձեռքով պիտի ծառայէր իրենց զօրից գէնք ամբողջ ազգի գէժ մեղադրանքներից սկսելու եւ վերջացնելու հայոց ազգը բնաջինջ անելու :

Կիր մը ներկայացաւ ու յայտնեց իրեն թէ՛ Երիվանէնց Գարեշի Աղայի մարդը կու գէր տեսնել զինքը :

Բոլոր մարմնովը սարսուռաց Ասլան ու բեռնակիրը ճամբիէն յետոյ՝ ցածուկ սեղանի մը վրայ ինկաւ եւ ստածեց ... Այդ պահուն վաճառատան տէրը ներս մտած էր : Տեսնելով այդ արգահատելի դրութիւնը, հարցուց .

—Ի՞նչ ունիք, Պարո՛ն Ասլան :

—Բան մը չունիմ, ... թոթովեց Ասլան ու աչքերը բանալով ըմբոստ ոտքի վրայ ցատկեց :

—Ինչպէ՛ս բան մը չունիս ... կը տեսնեմ որ լացեր ես ... Ի՞նչ է պատճառը :

—Ո՛հ, տէ՛ր իմ, պատճառը թշուառութիւնս է ... հեծկտաց Ասլան ու չը կրցաւ զսպիլ աչքերու յորդ արցունքները :

Բարի վաճառականը հետաքրքրութեամբ մը հարց ու փորձ րուաւ եւ հասկացաւ ամեն բան . յետոյ ըսաւ .

—Բանի որ առաջին փոխանակագիրը

գործողութեամբ :

«Յառաջ»ն ասում է .

«—Դուք (դաշնակցականները) այստեղ Ռուսաստանում, — ասում է «Էլվա»-ն, — ծալապատիկ նստած նայում էք կատարուող շարժումներին ...»

Գեղեցիկ, Դաշնակցութիւնը, ծալապատիկ նստած է եղել ... Հապա՞ ո՞վ էր տարիներ շարունակ գոլիցինեան ուժի մի գէժ կոուղը . ո՞վ էր զըպրոցական կալուածական խնդրի առիթով կովկասի բոլոր հայաբնակ կեդրոններում հսկայական ցոյցեր կազմակերպողը . ո՞վ էր բռնակալ բիրտկրատիայի տիպիկ ներկայացուցիչներին՝ Նախալձիէն, Անդրէեւին, Բեկովին, Բոկուսովսկուն գերեզման իջեցնողը ...

«Էլվա» ի սօց-դեմոկրատները կարող են ուրանալ այդ բոլորը, կարող են նշանակութիւն չտալ, քանի որ այդ գործողութիւնները կատարուել են ոչ վրաստանում, ոչ սօց դեմ. գրողակի տակ : Բայց Դաշնակցութեան վերաբերմունքը երբէք չէ կարող ծածկել արիւնոտ իրողութիւն, չէ կարող ընսեմացնել Դաշնակցութեան յեղափոխական նշանակութիւնը :

«Դաշնակցութիւն»ն այն կազմակերպութիւն է, որ կովկասում էլ բռնակալութեան ամենադաժան պայմաններում էլ զինքն ձեռնի հրապարակ մտաւ եւ իւր հարուածներն հասցնելով բրդկրատիային, ստիճանքն յետ վերադարձնել հայ ժողովրդից յափշտակած կալուածներն ու դպրոցները :

«Դա մի խոշոր յաղթանակ էր, որի համար Դաշնակցութիւնը տուեց անթիւ անհամար զոհեր : Ու՛մ յայտնի չեն գոլիցինեան ուժի մի սարսափները հայ ժողովուրդի եւ մանաւանդ գաշնակցականներին գէժ : Դուք քանի չիւր քաղաք, հայաբնակ իւրաքանչիւր կեդրոն իւր հերոսներին, իւր մարտիւրոսներին երկար շարքն ունի, որոնցից մի մասն ընկաւ կռուի ասպարէզում, մի մասը հալ ու մաշ եղաւ մուծ բանտերում, չատերն էլ աքսորաւայրերում տանջուեցին :

«Բայց Դաշնակցութեան գործունէութիւնը կովկասում միայն զբաղուել չէ սահմանափակուել : Նա ամեն տեղ ձգտել է կազմակերպել աշխատանքներին, իւր պաշտպանութեան տակ վերցնել նրանց դատը եւ տնտեսական քաղաքական գործադուլներով ու այլ ձեւերով արտայայտել այդ դատի պահանջները :

ըր քսան եւ հինգ լիբայ է, ահա՛ կուտամ որ վճարես զայն. մնացեալը ժամանակ պիտի ունենաս վաստակելու ու այնպէ՛ս հատուցանելու :

Ու յանձնեց այդ գումարը Ասլանին, որ Երիվանէնց Գարեշի Աղայի ներկայացուցիչին տարաւ զայն ու ստացաւ փոխանակագիրը :

Ասլան քանի՛ մը ամիս ետքը նամակ մ'առաւ երկրէն : Այդ նամակին մէջ յայտնուած էր թէ՛ Աստուած աղջիկ զաւակ մը տուած էր իրեն ու անունը Վարսենիկ էր : Միեւնոյն ատեն՝ ծերունի հայրը բաւական տապաքինած էր ու կրնար գործել : Ասիկա ուրախութեամբ մը լեցուց իր սիրտը : Ծանօթ հայրենակից մ'ունէր որ Կ. Պոլսոյ Բարձր վարժարանը կը յաճախէր : Անոր զիմեց ու խնդրեց որ հորմէն ոսկի մը փոխ առնէ ու տայ իրեն :

—Ամենայն սիրով ... ըսաւ հայրենակից ուսանողը :

Ու օր մը ետքը տուաւ Ասլանին լիբայ մը :

«Եւ այդ պաշտպանութիւնը թէ Բագուում, թէ Բաթումում եւ թէ ուրիշ տեղերում տուել է իւր շօշափելի արդիւնքները :»

Այդ ամենը լաւ, բայց իրողութիւն է, որ սոլոր նոր-գարականները այսինքն ազգային ուղղութեան կուսակիցները բողոքեցին հայոց ազգի եւ եկեղեցու գէժ գործ զրած բռնութեան գէժ եւ զիմադրեցին կատարուող անօրինութեանը, որ վերջնական նրպատակը հայոց եկեղեցու եւ ազգի կործանումն էր : Այդ բոլոր կոթմողները եւ զոհ տուողները, որ քան մեզ յայտնի է, իւրեւ հայ էին ասպարէզ եկել եւ ոչ իբրեւ «Դաշնակցութեան» անդամներ :

Յայտնի է մեզ հաստատապէս եւ ան, որ գաղտնի պոլիցիայի եւ ժանդարմական կազմակերպութիւնը կաւտաղած որոնում էր հնչակեաններին, եւ նրանց կազմած ցուցակները կրում էին «Հնչակեան» անունը, որի մէջ հաշոււ էին եւ նոր-գարականներին, հետեւաբար ազգային ուղղութեան կուսակիցներին :

Այս մեր նկատողութիւնից կարելի է տեսնել, որ եթէ «Դաշնակցութիւն»ը գործել է այնպէս, ինչպէս ինքն է բարեւոք համարել, այդ կուսակցութիւնից զուրա կայ մի ամբողջ ժողովուրդ որ նոյնպէս գործել է :

Այնուհետեւ յիշեալ թերթի այդ նկատողութիւնները մեզ համար ստիպողական են դարձնում իմանալ եւ պարզել մեր աւելի կամ պակաս յայտնի կուսացութիւնների ծրագիրները գոնէ այն չափով, ինչ չափով որ իրենք յարմար կը համարեն պարզելու :

Այսպէս՝ մինչեւ օրս իսկապէս մեզ համար պարզ չէ թէ՛ ո՞ւր է գնում եւ ո՞ւր տանում իրեն հետեւողներին «Հնչակեան» անունը կրող կուսակցութիւնը, եւ պէտք է որ այդ պարզութիւն, որպէսզի մենք էլ, առանց սըխալմունք կատարած լինելու, մեր ուղղութեան համեմատ զիրք բռնենք :

Երբ, մի երկու տարի առաջ, ժանդարմները մեծին թերթիս խմբագրիւրը խրեւ կալանաւոր ասում էր, թէ ինքը եւ իւր կուսակիցները կապ չունեն ապօրինի ճանաչուած ընկերութեանների հետ, կուտում են հայոց եւ կեղեցույ ազատութեան համար եւ պիտի կուտեն մինչեւ վերջը, ինչպէս նախնիքները ... եւ չեն կամենում զոհել իրենց եկեղեցին եւն ...

—Աւ այդ ժանդարմայի մեծը փըր-

Ա. ՇԻՏԱՆԵԱՆ

ՊԱՐԻՊ ԱԽՊԵՐ ...

(Շար. նախորդ թիւէն)

1885 թուականին էր : Ասլան ամուսնանալէն չորս ամիս ետքը թողուց իր ծերունի հայրն ու պաշտելի կինը եւ Կ. Պոլիս մեկնեցաւ : Բաւական զարգացած ու մտաւորական բարձր կարողութեան տէր էր ան. հետեւաբար անգործ չմնաց . վաճառականի մը ջով երկրորդական գրագրի պաշտօն մը գտաւ ու սկսաւ աշխատել : Ամսաթոշակը գոհացուցիչ չէր. քայքայ կը յուսար որ յաւելում մը կրնար ըլլալ թիւ ժամանակէն :

Հագրել թէ մէկ ու կէս ամիս աշխատած էր. առտու մը Վանեցի բեռնա-

Ասլան այդ ոսկին իր ծերունի հօրը խրկեց ու միանգամայն յայտնեց թէ առաջին փոխանակագիրը վճարած էր : Այսպէս, Անցան ու թիւ ամիսներ ...

Համակրելի ու աշխատասէր երիտասարդը չափազանց սերելի դարձաւ Վաճառատունին մէջ ու ամսաթոշակը բարձրացաւ մինչեւ հինգ ոսկիին : Այնպէ՛ս որ կարողացաւ տիրոջը պարտքը վճարելէն ետքը՝ քանի մը ոսկի ալ երկրորդ փոխանակագրին համար աւելցունել, որ դարձեալ քսան եւ հինգ լիբայի վրայ չիւտուած էր :

Երբ տասը ամիսը լրացաւ, իսկոյն վաճառականէն ստացաւ քսան եւ հինգ լիբայի գումար մը ու զայն ալ վճարեց. կը մնար երրորդ փոխանակագիր մը, որ մէկ տարուան պայմանաժամով չիւտուած էր ու քսան լիբա էր :

—Է՛հ, մըմնեց Ասլան ինքնիրեն, Աստուած ողորմած է, այս վերջին փոխանակագիրս շատ ժամանակ ունի ու մեծ գումար մը չէ ... կեցի՛ր այս ա-

փութը բերանին գլուխը մտնեցնելով թերթին խմբագրի ականջին հեղինակեամբ եւ բարկութեամբ լի առում է. եւ հնչակեաններն են պաշտպանուած ձեր եկեղեցին...

Իսկ այժմ հնչակեանների մասին խօսք չի լինում եւ եթէ լինում է՝ ուրիշ բան են առում. Ժամանակները փոխուել են, զարարողի Միրզա-Փարսի տղան գնաց Բագելի (Չորեքերի) միջնափերայում «բուքանա կուլթեան» ուսումնական տնայաւ եւ եկաւ մեր երկիրը «բողոքականացնելու»:

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԿԱՐՆՈՅ ԴԵՊԲԵՐԸ

Կարինէն Մարտ 24 թուականի գրութեամբ մասնաւոր նամակէ մը քաղուած է հետեւեալը.

Նամակագիրը նախ կըսէ. «Յեզաիոսութիւնը հիմա հայերուն մէջէն ելեր, մտեր է թուրքերուն մէջը եւ շատ սոսկալի ծայրայեղութեան հասեր է»:

«Մարտի 15-էն քաղաքի բոլոր խանութները գոց են, նաեւ դըպրոցներն ու ամեն ինչ: Առաջի վայրկեանի վախը աննկարագրելի է: Յանկարծ չորեքշաբթի օրը ժամը 10-ին թուրքերը կը խուժեն բոլոր շուկաները ըսելով՝ գոցեցէ՛ք թէ չէ կը թալանենք ու կը սպանենք: Հայերը լեղապատառ կը հաւաքեն ամեն բան ու կը փախչին տուն 1000-ներով:

«Եւ ահա՛ 11 օրէ խանութները փակ են ու ամեն մարդ տունը նստած: Թուրքերու խռովութեան պատճառն այն առ է. հին տուրքերուն վրայ կառավարութիւնը աւելցուցեր է (չաղսի) ըստուած նոր տուրք մըն ալ, որ ամեն մարդ պարտաւոր է 35-ական շրջու շահաւորութեամբ վճարել:

Միւր չորս ոսկի պարտք ընեմ Աղայէն ու հօրս զրկեմ որպէսզի խեղճ չմնայ ընտանիքս...: Մերունի հօրս օրհնութիւնը իմ յաջողութիւնս ու կեանքս է:

Վաճառականը պիտի ընդունեց ու ամբողջ ամսական մը կանխիկ վճարեց որ հայրենիքը խրկէ:

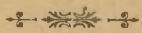
Ասլան երջանիկ էր. —Եթէ երբէ՛ք պանդխտութեանը մէջ երջանկութիւնը կրնայ թափանձնել:

Նոյն տարին պիտի վճարէր հօրը պարտքը ու տարի մըն ալ պիտի կենար... յետոյ հայրենիք վերադառնար, Բայց, աւա՛ղ, անակնկալ Դժբաղդութիւն մը ամեն բան տակնուվրայ ըրաւ: Այն վաճառատունն, ուր կաշխատէր Ասլան չուրջ երկու տարի է ի վեր, գիշեր մը գողերը մտած էին ու զրամարկը բանալով ահագին գումար մը վերցուցած:

Կառավարութիւնն, ուրիշ պաշտօնեաներու հետ, պարտաւորուեցաւ ձերբակալել Ասլանն ու բանտարկել:

Իրեւ. նաեւ մալի փարա (մէկ կողմէն 10 շրջ): Այդ պատճառով թուրքերը կը պահանջէին կուսակալէն առաջ մը իվեր, որ դիմէ Պոլիս եւ այդ տուրքերը հաւաքելը դադարեցնեն: Բայց երբ ճարը չգտան, իրանք բոլոր խանութները գոցեցին ու հայերուն ալ գոցել տւին: Հայերու դրութիւնը այն մեծ առաւելութիւնը ունի 95-ի հոկտեմբեր 18 էն, որ ազատ են եւ բոլոր թուրքերը հայերուն հետ շատ լաւ կը վարուին՝ ըսելով թէ, ինչ ֆուս ըլլայ հայուն, մեզի ալ ֆուս է, որովհետեւ մենք միեւնոյն հողի վրայ ապրող հայրենակիցներ ենք: Մենք քաղաքին մէջ կը զարմանանք թուրքերուն այս համակրանքին. արմանք ու զարմանք:

Կ. ՊՈԼՍԵՆ ՆԱՄԱԿ

Հայոց Պատրիարքարանի ներքին գործերէն կարեւոր լսւերը չունիմ. Օրուան յայտնի նորութիւններն են Ջատիկի առթիւ Պատրիարքներու փոխադարձ շնորհաւորական այցելութիւններ, Ջաֆան Բարթոլոմէոս չարեպիսկոպոսի մահը, որոնց մասին արդէն Պոլսոյ թերթերուն մէջ ալ կը կարդանք երկար եւ ձանձրացուցիչ մանրամասնութեամբ: Կիչեմ նաեւ թէ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը կը պատրաստուի իր նուագահանդէսը կազմակերպել:

Ազգ. Պատրիարքարանի եւ հայ բողոքականաց Ազգապետարանի միջեւ գոյութիւն ունեցող հինցաւ 1-ը այսօրեր կրկին բորբոքած է: Դաւառներէն Պատրիարքարան հասնող տեղեկագիրներ տրտունջ կը յայտնեն կարգ մը բողոքական պատուիրիներու մասին, որոնք իրենց փոքրածիւ հօտը բազմացնելու անընտապ փա-

քէն մղեալ Աւետարանին որոշ պատուէրներն ալ ոտքի տակ առնելու չեն խղճահարիր, առանց հարց ու փորձի կրկնամուսնութիւններ կատարելով. եւ այսօր գաւառներու մէջ տեղիւններով կը համրուին 2-3 հատ պակեալ ամուսիններ ունեցող կիներ ու քանի մը պակեալ կիներ ունեցող այրեր, եւ այս հակաքրիստոնէական շնորհը կը պարտինք «ամենաքրիստոնէայ» պատուիրիներուն: Խեղճ մարդիկ օտար միսիօնարներուն ինքզինքնին գործունեայ ցոյց տալու համար կընեն այս օրինազանցութիւնները, բայց կրկին իրենց հետեւողներու թիւը զգալի յաւելում մը չը կրեր, որովհետեւ կրօնքին մօտաւ անցած է այլևս:

Գաղաքական շրջանակներուն գալով, Անգլիոյ դեսպանին հետամտութեան շնորհիւ այսօրեր շատ չահեկան գաղտնիք մը մէջ տեղ ելաւ: Թրանսվալի արժեթուղթերուն կիզը շինող գործարանը Պոլսոյ մէջ է եղեր:

Անշուշտ յիշելու էք թուրք լրագիրներու արտօնատէր Թալիբ պէյը որ ասկէ 4—5 տարի առաջ օսմ. շքանշաններու շահագործման եւ կեղծարարութեան մէջ բռնուելով, 15 տարի բերդարգելութեան դատապարտուած էր. ահա այդ Թալիբին երեսի վրայ ձգած տպարանէն գտնուեցան կեղծարարութեան հետքերը եւ հաստատուեցաւ թէ Թրանսվալի կեղծ արժեթուղթերուն գործարանը այդ նախկին տպարանն է եղեր. իսկ կեղծարարներն են հայ մը եւ իտալացի մը, Տիգրան Տարպաշեան եւ Ժիւպէքա:

Ասոնք 4 տարիէ ի վեր կը չինեն զինքնակրաֆով կեղծ արժեթղթեր, որոնք բնաւ չեն տարբերի անկեղծէն, եւ կը կարծուի թէ այդ երկար ժամանակամիջոցին մէջ անոնք մինչեւ 50,000 լիրայի կեղծ արժեթուղթ քշած են: Անոնք ունին իրենց բազմա-

թիւ գործակիցները թիւրք, յոյն եւրոպացի եւայլն. հաւանականաբար մեծ դէմքեր ալ կան վարագուրին ետեւ: Վերջին պահուս իմացայ թէ Տիգրանը Պոլսոյ բանտին մէջ կախուեր է, իբր թէ ինքզինք կախած ըլլայ:

ԱՐԱՔՍ ԵՐԳԵՑԻԿ ԽՈՒՄԱՐ

Սիւսդրէի հայ համայնքն ալ, Ջատկական իւր խախտանալից օրերուն մէջ, հաճոյքի ու ցնծութեան թափով զբոսեց Բուսշուգի «Արաքս» երգեցիկ խումբի ուրախատիւ ներկայութիւնը:

Նախապէս եղած կարգադրութեան մը համաձայն, ամսոյս 1-ին Առագ շարթ երեկոյ «Արաքս» երգեցիկ խումբը, իր վարիչ քարէյլ-մախթար քարթիան Շարտի հետ քաղաքացիելից: Եւ Ջատիկ Ա. օրը, երեկոյն ժամը 9-ին, տեղւոյս «Օրթէնթ» սրահի մէջ, իր ամենէն փայլուն ու սրտագրաւ նուագահանդէսներէն մէկը ներկայացուց:

Աւելորդ չէ կարծեմ գրել որ, ոչ միայն մերայինք, այլ եւ օտարները փութացած էին իրենց հոծ ներկայութեամբ վայելիլ այս գողտրիկ խումբի քաղցրաւոր նուագը: Այդ խումբը, իր աչքի զարնող կարգապահութեամբ ու ներդաշնակ նուագածութեամբ բոլոր հանդիսականներու վրայ լաւ ազդեցութիւն գործելով, ամէնքն ալ իրենց որոտընդոտ ծափերով թնդացուցին սրահը:

Այս նուագահանդէսին զուտ հասոյթը, մօտ 400 ֆր. պիտի գործածուի յօգուտ տեղւոյս ազգային մանկապարտէզին, որուն մասին Ազգ. երկսեռ վարժարանաց հոգաբարձութիւնն կարծեմ իր շնորհակալութեան զրական ապացոյցը պիտի տայ:

Թէեւ Սիւսդրէի մէկ քանի պարտաճանաչ անձնաւորութեանց կողմէ իբրեւ առ հաւատչեալ իրենց այդ յարգելի խմբի նկատմամբ ունեցած ջերմ զգացմանց ու շնորհակալութեանց դաշտային խախտանալից սեղան մը տրուեցաւ, մեր մօտ հիւր այդ համակրելի խմբին Սակայն նկատելով այդ բարենպաստ գործի իրականացման համար այդ ազնիւ խմբի կրած գոհողութիւնը, անհարկ չեմ համարիր հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտ-

վերադարձնել...

—Պայմանաւոր համաձայն ես հարկադրուեցայ փոխանակագիրը վերադարձնել...

—Է՞ր...

—Հայրենիքը հայոց վերանորոգած է իր միակ ստորագրութեան ներքեւ...

—Յետո՞յ:

—Յետոյ կրկին հոս խրկուած է, եթէ ուղեւոր ըլլաս, կարող ես վճարել... հակառակ պարագային մէջ՝ չենք ստիպէր, որովհետեւ այս փոխանակագիրը հօրդ կը պատկանի ու մէկ տարի պայմանաժամ ունի:

—Ասլանն ուն է հարցում մը չըրաւ: Մեքենաբար գուրս ելաւ սենեակէն, որ խանի մը վերնայարկը կը գտնուէր: Հիմա ի՞նչ ընէր... որո՞ւ դիմեր պաշտօն մը գտնուի համար: Շարթի մը չափ իր սրտակից հայրենակիցներուն հիւր մնաց: Ան ատեն պարտաւորուեցաւ Միջագից հայոց վարժարանին մէջ Ուսուցչութիւն ընել ու անդհացուցիչ ամսականով մը զբա-

ղիլ: Բայց զեւ ամիսը չէր եկած, երկու օտարականներու հսկողութեան ներքեւ Կալաթա-Սէրայի Մեծ պահակատունը տարուեցաւ: Այնտեղ իմացաւ որ նախկին վաճառատունին տէրը սպաննուած էր ու ինքը միջոցակից մը կը նկատուէր այդ եղեռնական գործին մէջ: Ո՛հ, փութ տե՛ղ ուղից ինքզինքն արդարացունել... ձայն անլսելի մնաց: հետեւաբար իբրեւ կանխամտածալ ոճրագործութեան մը դաւադիր, տասը տարուան վճիռ մը տրուեցաւ իրեն ու Պէնիկաղի խրկուեցաւ:

Այս ճակատագրական անողորմ միանգամայն զարհուրելի աղէտը բոլորովին ընկճեց ու կաշկանդեց Ասլանի ձեռքերը:

—Աստուած, գուն զթա՛ վրաս... պաղատեց ան: անմե՛ղ, ա՛խ, անմե՛ղ եմ ես... ինչո՞ւ այս թշուառութիւնը կրեմ:

Այս եղաւ անոր ամբողջ տրտունջը:

(Շարունակելի)

Ներսիսյան պատ. խմբին, իր աջակցությամբ զեկավարվել, եւ միանգամայն չնորհաւորութիւններս տեղւոյս պատ. Հոգաբարձութեան որ, այնքան համեստ ու շրջահայեաց կերպով գիտցան առիթն օգուտ առաջ բերել մեր համեստ «Մանկապարտէզ»ի համար :

9 ապրիլ 1906 ՎՏԱՐԱՆԴԻ Սիւրսդրէ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԳԻԱ

Սթանպուլ 12 ապրիլ — Ինկիլթէրա վէ Բուսիա տէվլէթլէրի թիւրք վէ աճէմ հիւքիւմէթլէրին ուղղաշարմայա չալըշիյորլար : Պու մագսէտլէ ինկիլիզ վէ Բուս էլիլէրի պիւրլէթտէ Պապը Ալիէ կիթմիշլէր վէ սօնրա աճէմ սէֆարէթհանէսինէ կիտուպ կէօրիւշիւլէր : Աճէմ էլիլիսի կէօրիւշէն իր զաթա՝ սինօր մէսէլէսինին հագընտա սուլհէն հալլ օլընաճալընը սէօյլէմիշ :

— Մաքէթոնիա քէօյլէրինտէ վուգու պուլմագտա օլան ճինալէթլէրին մէսուլիլէթի միւֆէթթիշ Հիւլի բաշա քէօյլիւլէրէ, եանի քէնտիլէրինէ համլ իտէր իմիշ : Շէօյլէթի Բուս թիւրք վէ արնալուս յոուտլորընտան գաթլ օլընան վէ սօյուլան պուլկար, Բուսէն վէ սրբա վէ սայիր քէօյլիլէր մէսուլ թուլթուլաճագլար :

Պու թուհաֆ վէ նէվիճատ հիւքմէ Բաղմէն վուրան վէ չալան հալլը, էօլէն վէ չալուրան գապահաթլը չու հալտէ, գապահաթլը թանըլմագ իշիւն վուրմալը վէ սօյմալը ... կիւլմէյին, պուսնա համիտիէ տէվրի տիրլէր :

— Նօմէրօ Սիւլասէ նամ սէրայը Սուլթան Ղազի Մուսթաֆա բաշալա ինտա իթմիշ իտի : Փագաթ մէղքիւր սէրայըն 200,000 լիւրա գըլլէթի օլտըղըն տուլմալընտա անը Հիճագլըմէնտըֆէրինէթախ սիս իթմէք էմրիտէր, Պու խուսուս տա սէրայտա վէ վիւքէլա պէյնիտէ խայլը միւճատէլէ վագը օլուր :

— Սուլթանը Էօլտիւրմէք գասթը իլէ երլուրըտա աթըլան պօլ պատան տօլայը իտամա մահքիւմ օլան Ժօրիսէ Սուլթան աֆլ իթմիշ օլուպ, եագընտա մէմլէքէթինէ կէօնաէրիլէճէկինի Պուրքսէլտէն պիր թէլէկրաֆ պիլտիւրիյօր : [Պիլէ պու հալմատիս պիր աղ չիւքէլի կէօրիւնիյօր]

— Աճէմ էլիլիսի Սատրաղամ վէ խարիճիլէ նաղըրը իլէ սինօր մէսէլէսինտէն տօլայը կէօրիւշուպ, չու թէլիլիլէրի իթմիշ տիր :

1) Թիւրք ապէրի էն էվլէ, զապթ իթտիկի մահէլտէն կէրի շէքիլմէլի :

2) Միւնաղաալը մահէլլէր իշիւն միյանճը տէվլէթլէրին իշթիւրաքը իլէ պիր հաքէմ գօմի սիօնը թէլիլ իթմէք :

Իրան էլիլիսին պու թէլիլիլէրի Սուլթանա արղ օլընուլ : Էլիլ տէմիշ քի՝ էկէր պու մէսէլէ տէվալ իտէրսէ սինօրտա միւսատէմէ վուգու պուլմագտըր :

— Գահիրէտէն ալընան պիր թէլէկրաֆ պինաէն, Մըսըր հիւքիւմէթի վէ թիւրքիա պէյնին տէ միւնասէպաթ Ագապա մէսէլէսինտէն տօլայը կիթտիքճէ կէրկինլէշիյօր : Մահէլլին Արապ կաղէթալարըն պաղըլարը թիւրքլէրէ հագ վէրիյօր, վէ իշէրլէրտէ ֆէլլահլարը թիւրքիանըն մէնֆատէլէնա թէլիլի գիտէյօրլար ըմըլ :

Իշպու հարէքէթտէ Ալմանիանըն թէլիլիլի իլէ Սուլթանըն բարմաղը հաս օլընիյօր :

Բէզա Աֆրիզանըն տիկէր ինկիլիզ, ֆրանսըզ վէ իթալիա միւսթէմլէգտթը ճիվարլարընտա իսլամլարըն թաասուպուարթմըլ օլուպ, Արմանիանըն վէ Սուլթանըն թէլիլիլի միւնահէտէ իտիլիյօր : «Թան» կաղէթալը պիր չօգ վագաալար զիքրի իլէ՝ բէրտէնին արգասընտա Ալմանիա իմէրաթօրը պուլընտըղընը կէօլթէրիյօր :

Տ Ա Ի Ի Լ Ի Լ

Պուլկարիա վէ թիւրքիա պէյնիտէ թիճարէթ ահտնամէսի թանղիմի իշիւն Սթանպուլտա պուլընան պուլկար վէ թիւրք մուրախասլար արասընտա հասըլ օլան իթիլաֆ իւզրէ, 1900 սէնէնին թիճարէթ ահտնամէսի ահաքէմը պուստան սօնրա տախի մէրի իւլ իճրա օլաճագ, եալընըզ իքի թարաֆտան կէօնտէրիլէն մալլէրին շահատէթնամէլէրի նէ եօլտա օլաճաղընա տայիր միւլէքէրէլէր էլան տէվալ իթմէքտէ օլտըղը Սթանպուլտան պիլտիլիլիյօր :

— Սօֆիտա տէրտէսթ օլընտըղլարընը եաղմըլ օլտըղլորըզ իքի Բուս անարշիլթլէրտէն պիրիսի սայը վէրիլիլի : Փագաթ տիկէրի Ուզուլմալ էլան թէվգրֆտէ ըմըլ, Պուլըն էլիլտէ պուլընան նիլալմըլ բասաթօրթ Օտեօտա տան ալընմըլ վէ Բուս գօնսօլար սէրպէսթ պըրագըլմասընը թէրլիլիլի իթմիշ իսէտէ, անըն նէլտիլտէ պուլընան Բրէնս հաղըթթլէրինին ֆօթօկրաֆը վէ խարիթէլէր վէ պաղը հալլէրի սէպէպի իլէ Սօֆիտա ֆէնա ֆիքրիլէ կէլմիշ տէյիւ հիւքիւմէթ չիւքէ իտէր իմիշ :

Ուզուլմալըն Էօլմէ միլլէթէ, նէ՝ մէղհէպէ վէ նէ՝ տէվլէթէ մէնսուպ օլտըղը էլան թահագգիւզ իթմէմիշ : Էլիլտէքի բասաթօրթ սախթէ գանն օլընիյօր քէնտիսի Ալմանիա տարիլիլի նուընտան մուհանտիս չէքմըլ :

սօնրա Ամերիկայը, Էվրոպայը, Ասիայը կէզմիշ արապճա, թիւրքճէ, ալմանճա, Բուսճա, Բուսճա վէ սայիր պիր չօգ իսանլարլէ գօնուշուր ըմըլ :

— Շէհրիմիզ իսքէլէսինին Բէսմի քիւշաթը զիլնէթի մայիս 18 տէ իճրա օլընաճագ վէ Ֆէլիս Բրէնս հաղըր պուլընաճագ :

Ր Ո Ւ Ս Ի Ա

Պագուտա ապէր ճէպհանէ մաղապըր ալթընտա պիր լաղըմ պուլընմըլ իշպու լաղըմըն ուճու պուլընան խանէտէ սաքին օլան ատամալըն հապս իթմիլլէր :

— Պաղը վիլայէթլէրտէ շէթալար տօլաշմագտա օլուպ, միրի պինալարընը վէ պաղը Էհալիլի մաղարաթա ուղարտըրլար :

— Էքիլէր մէվսիֆինտէ չիֆթիլէր թարաֆրտան գարըշըզլըզ գուհուր իտէճէկինտէն գօրգուլմագտա իմիշ իսէտէ, էլէ ալընապիլէճէթ թէտպիրէր սայէսինտէ օ Էօլտա գարըշըզլըզ չըգամայաճաղընը «Բէթերսպուրկ թէլէկրաֆ» աճանըր թահմին իտէյօր, զիրա չիւքէլի եէրլէրտէ ապէր գուլլէթի արթըրըլմըլ վէ զապթիլէճէ տախի լիւզուլը իթթիլաղ օլընմըլ :

— Կէլէն սէնէ յուշվարտա 200,000 էհալիլէ գըլալուզ օլուպ իլէթիսպուրկտա պէօյիլկ նիւմայիլի թէլիլիլի իտէն բօր Կարօնըն իլթիլալընար թարաֆընտան գաթլ օլընտըղը միւրէվլի իտի : Շիւտի մէղքիւր բարասըն սաղ ֆագաթ իլթիլալընար էլիլտէ մահպուս պուլընտըղը պաղը կաղէթալար եաղմագտա տըրլար : Կարօն իլթիլալընարըն խաթալարընը Էիլլէրինէ վուրմալ օլմասը իշիւն, անտէն պէօյլէ ինթիգամ ալիյօրլար ըմըլ :

— Բարիզտէն ալընան թէֆէրրաթա պինաէն, Բուս իսթիգրաղը գաթիլէն գարարալմըլ տըր իքի միլիար ֆրանգ Բուսիայա էօտիլնէ վէրիլիյօր 1 միլիար 200 միլիօն Ֆրանստան, 165 միլիօն Աւստրիա-Հունգարիա տան (Պուրքէլ վէ Ժրնէվ պէրապէր) 330 միլիօն Լոնտրտան Ամսթերտամտան 55 միլիօն վէ 570 միլիօն Բէթիսպուրկտան : Իթալիա գուլլէրի մալիլէսի միւսիտ օլմատըղը սէպէպլէ բարա վէրմէք իսթէմէտի : Ալմանիա գաթիլէն Բէտտ իթաի, զիրա Ալճէզիրա գօնֆէմանսընտա Բուսիա ալըգտան Ֆրանսայա թարաֆ թուլթուլըր տըր :

Տումանըն թէճէմիւսինտէն էվլէլպու իսթիգրաղըն իմզալանմասընա սէպէպ Ֆրանսա օլտըղընտան տօլայը, Բուս սէրպէստիլէթ ֆըրգալարը ֆըրանսըղլարա բէք գըղարագ, ֆրանսըլ մալլարընա գարըլ «պօյթօտ» իթ-

մէք իսթէյօրլար եանի ֆրանսըղ մալը գուլլանմալաճաղար ըմըլ : — Թիֆլիստէ Բրէնս իլմիլաթա վարի վէ Մաղապէլիլի գարըլ պիր պօլպա աթըլմըլ իքի աղըղատէլէր զատէլէնմիշլէր, պօմպաճը զալպ օլմուլ :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻԵ

Բարիտէ սապըզ ճուճհուրիլէթ Բէյիսի Մ. Լուպէնին Բէնիլիլէսի ալթընտա պիր պօլպա պուլընտը ֆիթիլ Էանմագտա իքէն, պիր ժանտարմա օլ էսնատէ պօլպայը կէօրիւպ, տէրհալ ֆիթիլի սէօյիլտիլիլիլի վէ պու սայէտէ Մ. Լուպէ Էօլմտէն գաւրթուլուր, զիրա մէղքիւր պօլպա մուլայէնէ իտէլէրէք բէք գուլլէթի էճալարլէ տօլու օլտըղը վէ պիւլթիւն պինայը հալայա ուշուրապիլէճէկի անլաղըլմըլ :

— Չէրզէլտէն վէ Էանկընտան խարապ օլմուլ օլան Սան Ֆրանչէսքօ շէհրի Էէնիտէն վէ բէք մուլթաղամ սուրէթտէ եարմագ իշիւն Ամերիկա սէրմայետարալը 25,000,000 տուար վէրիյօրլար :

ԹԻԻՃԱՐԻՅԵ

ՎԱՌՆԱ, 15 Ապրիլ
ՉԱԽԻՐԷ

ՊՈՒՆԱՅ			
Վալան	54-60 լիպ.	-10/11.	40
Արապա	52-62 լիպ.	9.80 /11.	80
ԱՐՔԱ			
Վալան 100 քիլօ		10.70/10.	80
Արապա	42-47 լիպ.	6.60/7.	20
ԵՌԻԱՄ արապա	33/36 լիպ.	5.20/5.	60
ՖԱՍՈՒԼԵԱ արապա	100 քիլօ	20—21	
ԲԱՐԻՅԱ			
Արապա	100 քիլօ	հօգ	
ՏԱՐԸ արապա		-10/11.	20
ՓՈԼՈՉ արապա	55-60 լիպ.	11/12.	
ՄԻՍԻՐ	57-58 լիպ. առապա	-8/80.	20
"	100 քիլօ	10.80/11.	
ՉԱՎՏԱՐ արապա		8.40/9.—	
"	100 քիլօ	13.—/13.	50
Կիւնտէ	8—10 վալան	վէ 30—40	
արապա կէլմէքտէ. վալան մուլմէլէսի նաթլէն20 ֆր. արապա մուլմէլէսի նաթլէն 20.			

ՊԱՌԱՐԻՅԵ

Վարնա Բաղադրտա պաղպաղիլէ մալլէրին պու կէլէն ֆիթիլը, ալթուս ֆրանգ իլէ :			
ԳԱՉՎԷ		2.10/2.	25
Շէֆէր նէմցէ			.80
Շէֆէր քէսմէ	սանտըզ	41.	
Բիւրիւն ձէնօվա չուլալը		42.	
"	Ֆիլիպէ	"	36.
"	Ինկիլիզ	"	29.50
Բիգօն	"		49.
ԿԱՉ Սանտըղը			11.50
Չէթիլի կաղը քիլօ		1.—/1.	10
ԳՈՒՐՈՒ Էլզիւլ			.25
Ենմուրթա	100 աւէթի		4.70

Ի Լ Ա Ն

Վարնա-Տօպրիլ հօլու իւզէրինպէ Աճէմէր Գիլմէն, միւլէլէֆա ներսէ Կ. Գարապաշանըն խանը սաթըլիյօր : Ալմայա արգուքէլ օլալար Վարնա շաճօլեան պիլադիլիլէ միւրաճաթ իթմէլի տիրլէր :

Одговорила А. Курбетянъ
впечатанъ а Д. Тодоровъ и С-не—Варна